30 Ιανουαρίου 2021

Στους Τρεις Ιεράρχες (Διονύσιος Ψαριανός)

Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες / Ορθοδοξία και Ορθοπραξία

α\'. Σήμερα η Ορθόδοξη Εκκλησία και η Ελληνική παιδεία εορτάζουν και τιμούν τους Τρεις μεγάλους Ιεράρχες και οικουμενικούς διδασκάλους, τον Μέγα Βασίλειο, τον Γρηγόριο το Θεολόγο και τον Ιωάννη το Χρυσόστομο. Ο λόγος στη σημερινή εορτή, από παλιά χρόνια, από τότε που συστήθηκε η κοινή εορτή, δεν ανήκει στο λειτουργό της Εκκλησίας, αλλά στο λειτουργό της παιδείας. Γι’ αυτό η ομιλία μου αυτή τώρα δεν έχει σκοπό να καλύψη η να αντικαταστήση την ομιλία που γίνεται ύστερα στο μνημόσυνο των ευεργετών της παιδείας και των διδασκάλων. Απλώς είναι το κήρυγμα της Κυριακής, στο οποίο θα σας ομιλήσω για τους τρεις Ιεράρχες, σαν ποιμένες και διδασκάλους της Εκκλησίας. Ακολουθώ τη σειρά με την οποία τους κατατάσσει η Εκκλησία στην κοινή τους σήμερα εορτή.

β\'. Ο Μέγας Βασίλειος. Ο άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός, όταν αρχίζη να συνθέτη τον Κανόνα στην εορτή του αγίου Βασιλείου, έτσι εκφράζει τη δυσκολία που

αισθάνεται και το δισταγμό που δοκιμάζει μπροστά στη μεγάλη και ιερή μορφή του ασύγκριτου Ιεράρχη της Εκκλησίας· «Σου την φωνήν έδει παρείναι, Βασίλειε τοις εγχειρείν εθέλουσι τοις εγκωμίοις σου». Είναι αληθινά μεγάλο εγχείρημα και τώρα να καταπιανώμαστε με τη μορφή και το έργο ενός από τους πιο σοφούς και πιο άγιους διαδόχους των αγίων Αποστόλων, Εκείνου που από τους συγχρόνους του ωνομάσθηκε «ο αληθής μέγας ανήρ», «ο της οικουμένης φωστήρ», «ο της αληθείας στύλος».

γ\’. Η καταγωγή του ήταν από παλιά αρχοντική οικογένεια της Καππαδοκίας· αρχοντική όχι μόνο για την οικονομική της κατάσταση και την κοινωνική της θέση, μα και για την πνευματική της παράδοση. Η μάμμα του Μακρίνα ήταν θυγατέρα χριστιανού μάρτυρα και μαθήτρια του αγίου Γρηγορίου του θαυματουργού. Στα πόδια της μάμμης καθισμένη μια ολόκληρη οικογένεια από δέκα παιδιά διδάχθηκε την ευσέβεια κι έδωκε στην Εκκλησία τρεις επισκόπους και δύο μοναχούς. Ο αδελφός του Μεγάλου Βασιλείου, ο Γρηγόριος επίσκοπος Νύσσης, διατηρώντας ευλαβική ανάμνηση της μάμμης Μακρίνας, της μητέρας Εμμέλειας και της μεγαλύτερης αδελφής Μακρίνας, θα γράφη και θα διατυπώνη το αδιάψευστο παιδαγωγικό αξίωμα, ότι «από της εστίας η χάρις» (1)· από το σπίτι και την οικογένεια αρχίζει η προκοπή του ανθρώπου.

δ\’. Ύστερα από λαμπρές σπουδές στην Καισάρεια, στο Βυζάντιο και στην Αθήνα, γεμάτος από κάθε γνώση και επιστήμη της εποχής του και χωρίς πολλή ταλάντευση, ο Βασίλειος έδωκε τον εαυτό του στην Εκκλησία. Ο συμπατριώτης του, ομόστεγος και ομοτράπεζος στην Αθήνα Γρηγόριος ο Θεολόγος έτσι περιγράφει την εκκλησιαστική εξέλιξη του Μεγ. Βασιλείου και την άνοδό του στο επισκοπικό αξίωμα· «Τας γαρ ιεράς πρότερον υπαναγινώσκων τω λαώ βίβλους ο τούτων εξηγητής και ταύτην ουκ απαξιώσας την τάξιν του βήματος, ούτως εν καθέδρα πρεσβυτέρων, όντως εν επισκοπή αινεί τον Κύριον» (2). Με όλες του τις σπουδές άρχισε από αναγνώστης, για να προαχθή σε πρεσβύτερο κι ύστερα σε επίσκοπο.

ε\’. Μέσα στον ιερό χώρο του ναού μέσα στη λειτουργική ζωή της Εκκλησίας η ανθρώπινη σοφία και επιστήμη, δηλαδή η θεολογία, παίρνει τον ιερατικό της τύπο, που της ταιριάζει και την δικαιώνει. Μέσα στη λειτουργική ζωή και παράδοση της Εκκλησίας γίνονται οι ιερείς και οι επίσκοποι. Φιλοτιμούνται πριν απ’ όλα να είναι ιερείς και λειτουργοί, που αφιερώνουν τον εαυτό τους στη διακονία των θείων Μυστηρίων και παραδίνουν το πνεύμα τους στο Θεό, σαν σε λειτουργική πράξη και τελευταία αναφορά, όταν έλθη να φύγουν από τον κόσμο. Τα τελευταία λόγια του Μεγάλου Βασιλείου ήσαν «Κύριε, εις χείράς σου παραθήσομαι το πνεύμα μου» (3). Ο βίος του δεν κράτησε ούτε πενήντα χρόνια. Γεννήθηκε στα 330 και πέθανε στα

379. Σε ηλικία σαράντα ετών χειροτονήθηκε επίσκοπος στην πατρίδα του την Καισάρεια της Καππαδοκίας. Η ποιμαντορία του δεν κράτησε παρά εννέα μόνο χρόνια. Κι όμως τόσο μόνο ήταν αρκετό, για να φανή η ποιμαντική του άξια και για να ψάλλη ύστερα η Εκκλησία· «Το του Χριστού έθνος άγιον φιλοσοφία και επιστήμη, Πάτερ, εποίμανας».

στ\'. Ο Μέγας Βασίλειος, μέσα στη μεγάλη χορεία των Πατέρων της Εκκλησίας, είναι ο εκκλησιαστικός ρήτορας, ο δογματικός και πολεμικός θεολόγος, ο άφθαστος ερμηνευτής της θείας Γραφής, ο μεγάλος παιδαγωγός και διδάσκαλος της ευσέβειας, ο διοργανωτής της εκκλησιαστικής τάξης και τελετουργίας, ο εκκλησιαστικός ποιμένας και ο κοινωνικός εργάτης. Ωλοκληρωμένος άνθρωπος, θεωρητικός και πρακτικός συγχρόνως γι' αυτό δεν γελάστηκε η Εκκλησία στον τίτλο που του απένειμε, Μέγας. «Παιδείας γεγονώς απάσης έμπλεως», όπως τον υμνεί ο Ιωάννης ο Δαμασκηνός, και «άριστος εν πάσι τοις αυτού λόγοις ο Μέγας Βασίλειος» (4), όπως γράφει ο ιερός Φώτιος. Οι γενεές των ορθοδόξων τον ανευφημούν σαν το βασιλικό στολίδι της Εκκλησίας, «ως βασίλειον κόσμον της Εκκλησίας Χριστού» και κάθε χρόνο στη μνήμη του τον χαιρετίζουν σε ευλαβικό τόνο· «Ω θεία και ιερά της Χριστού Εκκλησίας μέλισσα». Μέλισσα εργατική και φιλόπονη που δίνει μέσ' από το βίο και το έργο του το γλυκό μέλι και το πεντακάθαρο κερί της αγιωσύνης.

ζ\'. Ο Γρηγόριος ο Θεολόγος. Με τέτοια λόγια η Εκκλησία χαιρετίζει στη μνήμη του τον Γρηγόριο το Ναζιανζηνό, τον ένα από τους τρεις μεγάλους Ιεράρχες· «τον θεολόγον τον δεύτερον τον στύλον του φωτός τον ουράνιον». Ο τίτλος του Θεολόγου ανήκει μόνο σε τρεις στην Εκκλησία· στον Ιωάννη τον ευαγγελιστή, το Γρηγόριο το Ναζιανζηνό και στο Συμεών το Νέο Θεολόγο. Ο βίος του αγίου Γρηγορίου καλύπτει μία περίοδο μόλις εξήντα χρόνων γεννήθηκε στα 329 και πέθανε στα 390. Πατρίδα του ήταν η Αριανζός, ένα μικρό χωριό της Καππαδοκίας κοντά στην κωμόπολη Ναζιανζό. Οφείλει κι αυτός την ανατροφή και την επίδοσή του σε μία καλή και ευσεβή μητέρα, τη Νόννα.

η\'. Καλή φύση, επιμελής και φιλομαθής όπως ήταν, ο Γρηγόριος έκαμε λαμπρές και εξαίρετες σπουδές στην Καισάρεια της Καππαδοκίας, στην Καισάρεια της Παλαιστίνης, στην Αλεξάνδρεια και τέλος στην Αθήνα. Εδώ γνωρίσθηκε με το συμπατριώτη του και ισάδελφό του ύστερα Μέγα Βασίλειο. Στην Αθήνα ο Γρηγόριος έξη ολόκληρα χρόνια σπούδαζε τα ελληνικά γράμματα· στο τέλος του προσφέρθηκε εκεί καθηγητική θέση, μα εκείνος προτίμησε να ξαναγυρίση στην πατρίδα. Ύστερα από χρόνια στον επιτάφιο λόγο του στον Μέγα Βασίλειο, ο Γρηγόριος θα γράφη για τις σχέσεις των δύο σπουδαστών στην Αθήνα και για την πνευματική και ηθική κατάσταση της πόλης, που εξακολουθούσε να είναι το

κέντρο της αρχαίας ελληνικής σοφίας.

θ\’. Και στον επιτάφιο λόγο του στον Μέγα Αθανάσιο θα γράφη τα εξής ο Γρηγόριος ο Θεολόγος για τα ελληνικά γράμματα, για την παιδευτική τους αξία και για τη χρησιμότητά τους· «Οίμαι δε πάσιν αν ομολογείσθαι των νουν εχόντων, παίδευσιν των παρ’ ημίν αγαθών είναι το πρώτον ου ταύτην μόνον την ευγενεστέραν και ημετέραν, η παν το εν λόγοις κομψόν και φιλότιμον ατιμάζουσα, μόνης έχεται της σωτηρίας και του κάλλους των νοουμένων, αλλά και την έξωθεν, ην πολλοί χριστιανών διαπτύουσιν, ως επίβουλον και σφαλεράν, και του Θεού πόρρω βάλλουσαν, κακώς ειδότες…» (5).

ι . Ο Γρηγόριος και πρεσβύτερος από τον πατέρα του επίσκοπο Ναζιανζού και επίσκοπος από τον Μέγα Βασίλειο χειροτονήθηκε παρά τη θέλησή του. Χειροτονήθηκε επίσκοπος για τα Σάσιμα, ένα μικρό και άσημο χωριό της Καππαδοκίας, όπου όμως φαίνεται μάλλον πως δεν πήγε ποτέ. Γι’ αυτή τη χειροτονία και για την επισκοπή των Σασίμων ο Μέγας Βασίλειος γράφει σε μια του επιστολή· «Τον δ’ αδελφόν Γρηγόριον κάγω ηβουλόμην οικονομείν Εκκλησίαν τη αυτού φύσει σύμμετρον. Αύτη δε ην πάσα εις εν συναχθείσα η υφ’ ηλίω. Επειδή δε τούτο αδύνατον, έστω επίσκοπος, μη εκ του τόπου σεμνυνόμενος, αλλά τον τόπον σεμνύνων αφ’ εαυτού. Όντως γαρ μεγάλον εστίν ου τοις μεγάλοις μόνον αρκείν, αλλά και τα μικρά μεγάλα ποιείν τη εαυτού δυνάμει» (6).

ια\’. Τον τίτλο του Θεολόγου τον πήρε ο Γρηγόριος για τους περίφημους πέντε θεολογικούς λόγους, που έκαμε στο ναό της αγίας Αναστασίας στην Κωνσταντινούπολη. Εκεί έστησε το στρατηγείο της η Ορθοδοξία εναντίον του αρειανισμού, φέρνοντας έμπειρο και γενναίο αγωνιστή από την Καππαδοκία τον Γρηγόριο. Σε δυό χρόνια μέσα, από τα 379 ως τα 381 η Εκκλησία ανέβασε τον Γρηγόριο στον αρχιεπισκοπικό θρόνο και στη θέση του προέδρου της δεύτερης οικουμενικής Συνόδου. Αλλά δεν έμεινε εκεί για πολύ. Όταν του αμφισβητήθηκε η θέση, δεν δίστασε να παραιτηθή και να προτίμηση τον ήρεμο βίο στην πατρίδα του. Εκεί αποτραβηγμένος, αφωσιώθηκε στις θεολογικές του μελέτες και στην ποίηση για δέκα χρόνια μέχρι το θάνατό του.

ιβ\’. Για τον άγιο Γρηγόριο το Θεολόγο η φυγή ήταν άμυνα. Κι όταν χειροτονήθηκε πρεσβύτερος κι όταν έπειτα επίσκοπος, και τις δυό φορές παρά τη θέλησή του, σαν έναν έσχατο τρόπο άμυνας βρήκε να φύγη στην έρημο. Καρπός της φυγής του την πρώτη φορά είναι ο περίφημος «Απολογητικός περί της εις Πόντον φυγής». Είναι μία ποιμαντική πραγματεία με γενικώτερη παιδαγωγική σημασία. Πορίσματα, στα οποία τώρα καταλήγουν η ψυχολογία και η Παιδαγωγική, διατυπώνονται με πολλή ευστοχία και ακρίβεια στην πραγματεία αυτή. Εκεί η παιδαγωγική ονομάζεται «τέχνη τεχνών και επιστήμη επιστημών» και διατυπώνεται το βασικό τούτο

παιδαγωγικό αξίωμα, ότι από τους ανθρώπους «τους μεν άγει λόγος, οι δε ρυθμίζονται παραδείγμασιν οι μεν δέονται κέντρου, οι δε χαλινού» (7).

ιγ\’. Πιστεύεται πως ο Γρηγόριος ο Θεολόγος ήταν άπραγος άνθρωπος. Αλλά κάθε άλλο. Ο Γρηγόριος ήταν πραγματικά μαχητής και αξίωμά του ήταν το «πράξις θεωρίας επίβασις». Αυτό θα πη πως από την πράξη πρέπει να ξεκινήσουμε κι επάνω στην πράξη και την πείρα πρέπει να στηρίξουμε και να χτίσουμε τη θεολογική γνώση και τη θεωρητική σοφία. Τέτοια είναι η θεολογία και η σοφία των Πατέρων της Εκκλησίας· πρώτα ζωή κι ύστερα θεολογία, πρώτα πράξη κι ύστερα θεωρία. Μέσ’ από την πράξη και το «πάθος» βγαίνει το «μάθος», καθώς το διδάσκει ο χορός στην αρχαία τραγωδία, όταν υμνή το Θεό, «τον πάθει το μάθος θέντα και βροτούς οδώσαντα...». Αυτός είναι ο δρόμος των αληθινά σοφών και των αγίων, που τον ήξερε καλά ο άγιος Γρηγόριος.

ιδ\’. Σαν τον άγιο Γρηγόριο το Θεολόγο δεν υπάρχουν πάντα πολλοί. Ο άγιος Γρηγόριος είναι ο εσωτερικά καλλιεργημένος άνθρωπος, ο καθαρός νους, που πάντα αίρεται επάνω από τα ανθρώπινα. Είναι ο ρήτορας, ο θεολόγος, ο ποιητής, που αντί για τον κοσμικό θόρυβο και την αίγλη των αξιωμάτων, προτιμά την ησυχία της ερήμου και την απλότητα του ιδιωτικού βίου. Οι αγώνες του για την επικράτηση της ορθής πίστης τον ανέβασαν στον αρχιεπισκοπικό θρόνο και στην προεδρία της Συνόδου. Μα εκείνος αφήνοντας τις μικρότητες των ανθρώπων και χαιρετίζοντας το ποίμνιό του με ένα λόγο ασύγκριτης εκκλησιαστικής ρητορικής τέχνης, έφυγε για να αφιερωθή στις πνευματικές του θεωρήσεις. Πιστά χαρακτηρίζουν τον άγιο Γρηγόριο το Θεολόγο οι εξής στίχοι από τον Κανόνα της εορτής του. «Ηράσθης της όντως σοφίας Θεού και των λόγων το κάλλος ηγάπησας και πάντων προτετίμηκας τερπνών των επί γης».

ιε\’. Ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος. Όποιος καταπιάνεται να γράψη και να πη κάτι για τον άγιο Ιωάννη το Χρυσόστομο βρίσκεται στην ίδια δύσκολη θέση που βρέθηκε ο υμνογράφος του· «Τω των όλων ποιητή κλίνω γόνυ τω προαιωνίω Λόγω χείρας εκτείνω λόγου ζητών χάρισμα, ίνα υμνήσω τον όσιον, ον αυτός εμεγάλυνε». Αισθανόμαστε την ανάγκη να επαναλάβουμε τα ίδια αυτά λόγια, που δεν αποτελούν απλώς ποιητικό σχήμα και δεν είναι η συνηθισμένη επίκληση των ποιητών στην αρχή των ποιημάτων. Είναι μια βαθειά συναίσθηση αδυναμίας κι ένα δέος που μας πιάνει εμπρός στα μεγάλα και τα ιερά. Κι είναι, αλήθεια, και μεγάλος και ιερός ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος. Η μεγαλωσύνη και η ιερότητά του ξεπερνούσε τα ανθρώπινα μέτρα και είν’ έξω από κάθε φυσική τάξη· είναι δωρεά και χάρη του Αγίου Πνεύματος.

ιστ\’. Στην υμνολογία της εορτής του αγίου Χρυσοστόμου κυριαρχεί η πίστη στην αλήθεια αυτή της θείας δωρεάς. Σ’ αυτήν οφείλεται βέβαια πάντα κάθε αληθινή

αρετή και με αυτήν μόνο η Εκκλησία μπορεί να εξηγήση το φαινόμενο της διδακτικής δεινότητας του Αγίου. Η δύναμη και η χάρη του λόγου του αγίου Χρυσοστόμου είναι δώρο ουράνιο, καθώς ακριβώς το λέγει ο ύμνος· «Εκ των ουρανών εδέξω την θείαν χάριν». Δεν είναι συνηθισμένη ανθρώπινη ικανότητα και τέχνη, γιατί και ως προς την ποσότητα και ως προς την ποιότητα το έργο του αγίου Χρυσοστόμου προκαλεί την κατάπληξη και μόνο σαν θαύμα εξηγείται. Όργανο του Αγίου Πνεύματος προς τους ανθρώπους είναι ο ιερός Πατέρας της Εκκλησίας· «Γέγονας, Χρυσόστομε, θεόπνευστον όργανον δι\’ ου ημίν το Πνεύμα το Άγιον εφώνησε».

ιζ\’. Ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος είναι σχεδόν σύγχρονος του Μεγάλου Βασιλείου και του Γρηγορίου του Θεολόγου. Γεννήθηκε στην Αντιόχεια στα 344, έμεινε ορφανός από πατέρα σε πολύ μικρή ηλικία και ανατράφηκε με τη φροντίδα και την αφοσίωση της μητέρας του Ανθούσας. Ο διδάσκαλός του στη ρητορική, ο περίφημος ρήτορας της εποχής Λιβάνιος έλεγε για τη μητέρα του Χρυσοστόμου· «Βαβαί! οίαι παρά τοις χριστιανοις γυναίκες εισι…» (9). Για λίγον καιρό μετά τις σπουδές του, ο άγιος Χρυσόστομος άσκησε το έργο του συνηγόρου στην Αντιόχεια κι ύστερα αφιέρωσε τον εαυτό του στην Εκκλησία. Όταν ακόμα ζούσε, οι σύγχρονοί του τον κατέτασσαν στους «ενδόξους άνδρας», και μέσα σ’ εκατό χρόνια από το θάνατό του, για τη δεινότητα και τη γλυκύτητα των λόγων του, τον ωνόμασαν Χρυσόστομο. Μέσα στη μεγάλη σειρά των τόμων της Ελληνικής Πατρολογίας οι περισσότεροι σε αναλογία είναι του ιερού Χρυσοστόμου. Αυτή την αλήθεια εκφράζει το ιαμβικό δίστιχο· «Μύσας ο χρυσούς Ιωάννης το στόμα αφήκεν ημίν άλλο τας βίβλους στόμα».

ιη\’. Ο ιερός Φώτιος λέγει χαρακτηριστικά για το πλήθος και το είδος των έργων του αγίου Χρυσοστόμου ότι «όσα η των ακροατών εχώρει δύναμις και εις την εκείνων συνέτεινε σωτηρίαν και ωφέλειαν ουδέν ουδαμού παρήκε» (10). Χαρακτηριστικό είναι επίσης αυτό που γράφει Νικηφόρος ο Κάλλιστος, που το παραθέτομε εδώ σε μετάφραση. «Έχω διαβάσει περισσότερες από χίλιες ομιλίες του, οι οποίες σκορπίζουν ανέκφραστη γλυκύτητα. Τον έχω αγαπήσει από πολύ νέος και πρόσεξα τα λόγια του σαν και να ήσαν λόγια του Θεού. Ο,τι γνωρίζω κι ο,τι είμαι το οφείλω σ’ αυτόν». Είναι πραγματικά μέγα δυστύχημα ότι η παιδεία μας στη διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών δεν χρησιμοποιεί τα πατερικά κείμενα. Έτσι οι νεώτερες γενεές των Ελλήνων μαζί με τα αρχαία Ελληνικά, που δεν τα μαθαίνουν κι εκείνα, δεν διδάσκονται και δεν ανοίγουν τα μάτια τους στην ιερή σοφία και την ηθική ομορφιά των λόγων των Πατέρων της Εκκλησίας.

ιθ\’. Ένας ξένος ιστορικός και φιλόλογος γράφει τα εξής για τα έργα του ιερού Χρυσοστόμου· «Τα έργα του Χρυσοστόμου αποτελούν έναν από τους μεγαλύτερους

φιλολογικούς θησαυρούς του κόσμου. Οι μετέπειτα γενεές υπέστησαν την επιρροή της γοητείας της μεγαλοφυίας του... Οι φιλολογικές κινήσεις των μεταγενεστέρων εποχών δανείσθηκαν ιδέες, εικόνες και εκφράσεις από το Χρυσόστομο, χρησιμοποιώντας το έργο του σαν μία ανεξάντλητη πηγή». Μας κάνει εντύπωση η γνώμη αυτή του ξένου σοφού, αλλά το ίδιο ψάλλει και η Εκκλησία. «Χρυσέοις έπεσι και θεοφθόγγοις διδάγμασι κατακοσμήσας την του Χριστού Εκκλησίαν πλούτον πνευματικόν εθησαύρισας εν αυτή τα σα θεοπαράδοτα λόγια...».

κ\'. Αλλά ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος, ο πρεσβύτερος στην Αντιόχεια και αρχιεπίσκοπος στην Κωνσταντινούπολη, δεν είναι μόνο ο άνθρωπος με την ασυνήθιστη δύναμη του λόγου, ο διδάσκαλος που οι πράξεις συμφωνούν πάντα με τα λόγια του, ο συνήγορος των πιο αυστηρών ηθικών αρχών συγχρόνως είναι και ο «μάρτυς», στην ειδική και πιο καθαρή αγιολογική σημασία. Γι' αυτό η Εκκλησία στη μνήμη του ψάλλει. «Προσωμίλησας θλίψεσι πικραίς εξορίαις τε εν αις ηξιώθης μακαρίου τέλους οία γενναίος αθλητής...». Μακάριο πραγματικά υπήρξε το τέλος του ιερού Χρυσοστόμου. Ο οικουμενικός διδάσκαλος, του οποίου η διδασκαλία «αποτελεί έκφρασιν υπερόχου αγάπης προς τον Θεόν και προς τους ανθρώπους», εκείνος του οποίου ο βίος «δεν υπήρξεν απλώς αφιέρωσις εις την διακονίαν του Χριστού», αλλά «μία δωρεά της χάριτος του Χριστού προς την Εκκλησίαν», εξόριστος σ' ένα χωριό της Αρμενίας, εξαντλημένος σωματικά και άρρωστος, απέθανε στο 407, ριγμένος επάνω στις κρύες πλάκες ενός ερημοκκλησιού, με τις λέξεις αυτές στο στόμα· «Δόξα τω Θεώ πάντων ένεκα».

κα\'. Αφού εώρτασε πρώτα τον καθέναν χωριστά μέσα στο μήνα Ιανουάριο, η Εκκλησία εορτάζει σήμερα μαζί και τους τρεις μεγάλους Ιεράρχες και οικουμενικούς διδασκάλους «Βασίλειον τον Μέγαν και τον Θεολόγον Γρηγόριον, συν τω κλείνώ Ιωάννη τω την γλώτταν χρυσορρήμονι». Συγχρόνως και η Ελληνική Παιδεία τιμά τους προστάτες των Ελληνικών γραμμάτων, γιατί στο έργο των τριών Ιεραρχών, περισσότερο παρά στους άλλους Πατέρες της Εκκλησίας, έχουν συζευχθή αρμονικά η υγιής ελληνική σκέψη και το καθαρό χριστιανικό πνεύμα. Εκείνο που λέγει ο Γρηγόριος ο Θεολόγος για τον Μέγα Βασίλειο έχει εφαρμογή και για τους τρεις μεγάλους Ιεράρχες· «Σπουδή γαρ ευφυΐα συνέδραμεν, εξ ων επιστήμαι και τέχναι το κράτος έχουσιν» (11). Προικισμένοι με φυσικά προσόντα, πρόσθεσαν σ' αυτά τη σπουδή και την επιμέλειά τους. Και οι τρεις σοφοί και άγιοι, φωτεινά πρότυπα και πολύτιμοι οδηγοί σε όλους τους καιρούς και σε όλες τις γενεές των ανθρώπων.

21 Ιαν. 1983

Υποσημειώσεις

1. Γρηγορ. Νύσσης, περί παρθενίας, κεφ. 23,1 εκδ. M. Aubineau.

2. Γρηγορ. Θεολόγου, Λόγος 43, επιτάφιος εις Μέγαν Βασίλειον, εκδ. Boulenger, κεφ. 27,1.

3. Αυτόθι, 79,2.

4. Φώτιος, Βιβλ., κωδ. 141, Bekker, σ. 98b, 26.

5. Γρηγορ. Θεολόγου, Επιτάφιος, εκδ. Boulenger, κεφ. 11,1.

6. Μ. Βασίλειου, επιστ. 98, 2, εκδ. Courtonne.

7. MPG 35,440.

8. Αισχύλος, Αγαμέμνων 176-178.

9. Χρυσοστ. Λογ. εις νεωτέραν χηρεύσασαν.

10. Φωτ. Βιβλιοθήκη, Κωδ. 172-74, Bekker, σ. 119b, εκδ. R. Henry.

11. Γρηγορίου Θεολόγου, επιτάφιος εις Μέγαν Βασίλειον κεφ. 23,2 (Boulenger).

Πηγή: agiazoni.gr